

ORDIN Nr. 3217/2019 din 2 octombrie 2019

pentru aprobarea Normelor metodologice privind utilizarea instrumentelor financiare derivate în scopul realizării operațiunilor de administrare a riscurilor asociate obligațiilor de natura datoriei publice guvernamentale

EMITENT: MINISTERUL FINANTELOR PUBLICE

PUBLICAT ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 830 din 11 octombrie 2019

În temeiul prevederilor art. 10 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 34/2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor Publice, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. III din Hotărârea Guvernului nr. 218/2019 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 64/2007 privind datoria publică, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.470/2007,

ministrul finanțelor publice emite următorul ordin:

ART. 1

Se aprobă Normele metodologice privind utilizarea instrumentelor financiare derivate în scopul realizării operațiunilor de administrare a riscurilor asociate obligațiilor de natura datoriei publice guvernamentale, prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

ART. 2

Prevederile prezentului ordin intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul finanțelor publice,
Eugen Orlando Teodorovici

București, 2 octombrie 2019.
Nr. 3.217.

ANEXĂ

NORME METODOLOGICE

privind utilizarea instrumentelor financiare derivate în scopul realizării operațiunilor de administrare a riscurilor asociate obligațiilor de natura datoriei publice guvernamentale

CAPITOLUL I

Definiții

ART. 1

În înțelesul prezentelor norme metodologice, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

a) instrumente financiare derivate - instrumente financiare a căror valoare se bazează pe valoarea unuia sau mai multor active-suport, cum ar fi ratele dobânzilor, ratele de schimb valutar, obligațiuni guvernamentale etc.;

b) swap de rată de dobândă - tranzacție încheiată între Ministerul Finanțelor Publice și o contrapartidă prin care părțile efectuează schimburi reciproce de plăți de dobândă în aceeași valută, la date fixe, pe întreaga durată de valabilitate a contractului. Plățile de dobânzi se calculează în baza unei rate de dobândă fixă sau a unei rate de dobândă variabilă care se aplică la valoarea noțională. Valoarea noționalului nu se schimbă niciodată între contrapartide.

Swap de rată de dobândă se utilizează pentru administrarea riscului de rată de dobândă;

c) swap valutar - tranzacție încheiată între Ministerul Finanțelor Publice și o contrapartidă constând în cumpărarea și vânzarea simultană a unei sume fixe exprimate într-o valută contra altei valute, la două date de valută convenite între părți. Cursurile de schimb, în general spot și forward, stabilesc sumele nominale în cele două valute care sunt schimbate și, respectiv, răscumpărate și care sunt agreeate între părți la data încheierii tranzacției. La inițierea tranzacției, Ministerul Finanțelor Publice schimbă cu contrapartida sa noționalul la un curs de schimb care în general este cursul de schimb spot, iar pentru răscumpărarea noționalului se va utiliza cursul de schimb forward.

Acest instrument financiar derivat se utilizează pentru administrarea riscului valutar, dar și a riscului de lichiditate;

d) swap pe valute încrucișate - tranzacție încheiată între Ministerul Finanțelor Publice și o contrapartidă prin care părțile efectuează periodic la date agreeate schimburi reciproce de plăți de dobânzi și/sau de sume reprezentând valoarea noționalului în două monede diferite. În cazul în care se efectuează și schimbul de sume reprezentând valoarea noționalului, schimbul se realizează la începutul contractului și la scadența stabilită prin contract, la cursul de schimb spot de la data tranzacției. Ratele de dobândă utilizate pentru calculul plăților de dobândă pot fi amândouă variabile, amândouă fixe sau una fixă și una variabilă, iar schimbul de plăți de dobândă se realizează la datele specificate prin contract, calculate pe baza valorii noționalului pe toată durata de valabilitate a contractului.

Swapul pe valute încrucișate se utilizează pentru administrarea riscului valutar și a riscului de rată de dobândă;

e) swap aferent unui portofoliu - tranzacție de swap care nu este legată direct de un singur împrumut, ci de un portofoliu de împrumuturi al datoriei publice guvernamentale;

f) noțional - valoare specificată în tranzacția cu instrumente financiare derivate, care reprezintă baza de calcul al plăților reciproce de dobânzi între Ministerul Finanțelor Publice și o contrapartidă;

g) curs de schimb spot - curs de schimb la care decontarea se realizează la două zile lucrătoare de la data încheierii tranzacției;

h) curs de schimb forward - curs de schimb la care decontarea se realizează la mai mult de două zile lucrătoare de la data încheierii tranzacției;

i) contrapartidă - instituție financiară și/sau entitate înființată în acest scop de către instituțiile financiare pentru realizarea de operațiuni cu instrumente financiare derivate, selectată de Ministerul Finanțelor Publice și cu care Ministerul Finanțelor Publice are încheiat un acord-cadru pentru efectuarea de tranzacții cu instrumente financiare derivate;

j) riscul de credit al contrapartidei - riscul ca o contrapartidă într-o tranzacție să își încalce obligațiile contractuale înainte de decontarea finală a fluxurilor de numerar aferente tranzacției;

k) expunere - nivel al riscului rezultat din operațiuni cu instrumente financiare derivate;

l) acord-cadru - document juridic încheiat între Ministerul Finanțelor Publice și o contrapartidă, care stipulează termenii generali și condițiile în care Ministerul Finanțelor Publice și contrapartida anticipează să încheie una sau mai multe tranzacții cu instrumente financiare derivate (de exemplu, Acordul-cadru ISDA și documente asociate acestuia). Modelul acordului-cadru are la bază documentația utilizată la nivel internațional și publicată de International Swaps and Derivatives Association, Inc., denumită în continuare ISDA;

m) acord de garanție financiară - acord contractual potrivit căruia una dintre contrapartide sau ambele contrapartide furnizează garanții reale (colateral) celeilalte contrapartide, pentru garantarea expunerii unei părți față de cealaltă parte, în condițiile agreeate de părți;

n) colateral - garanție financiară sub forma de numerar, instrumente financiare și/sau creanțe private, destinate garantării unor obligații financiare pe care Ministerul Finanțelor Publice o poate plăti sau primi în cadrul operațiunilor cu instrumente financiare derivate, așa cum este definită la art. 2 alin. (1) lit. k) din Ordonanța Guvernului nr. 9/2004 privind unele contracte de garanție financiară, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 222/2004, cu modificările și completările ulterioare;

o) clauză de compensare cu exigibilitate imediată - clauză definită la art. 2 lit. l) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 64/2007 privind datoria publică, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 109/2008, cu modificările și completările ulterioare;

p) procedura de compensare bilaterală - se aplică în relație cu o contrapartidă, în cazul în care la o anumită scadență există plăți concomitente în aceeași valută aferente tranzacției swap și emisiunii/împrumutului, și presupune posibilitatea de compensare a obligațiilor reciproce între Ministerul Finanțelor Publice și o contrapartidă, rezultând o singură obligație de plată sau încasare;

q) procedura de compensare bilaterală cu exigibilitate imediată - se aplică la producerea unui eveniment de executare a colateralului și presupune realizarea, în legătură cu unul sau mai multe contracte cu instrumente financiare derivate, a uneia sau a mai multora dintre următoarele operațiuni:

(i) încetarea contractului cu instrumente financiare derivate și devansarea plăților/încasărilor conform unui acord bilateral de compensare;

(ii) calcularea sau estimarea unei valori de compensare, valori de piață, valori de lichidare ori valori de înlocuire a oricăreia dintre obligațiile sau drepturile la care se referă pct. (i);

(iii) conversia într-o singură monedă a oricărei valori, calculată potrivit pct. (ii);

(iv) compensarea, până la obținerea unei sume nete, a oricăror valori calculate potrivit pct. (ii) și convertite potrivit prevederilor pct. (iii).

CAPITOLUL II

Cadrul general și principii generale privind utilizarea instrumentelor financiare derivate

ART. 2

(1) În scopul realizării operațiunilor de administrare a riscurilor asociate obligațiilor de natura datoriei publice guvernamentale, Ministerul Finanțelor Publice, în numele statului, poate încheia acorduri-cadru cu contrapartide. Acordurile-cadru se semnează de către ministrul finanțelor publice sau de către persoana delegată de acesta.

(2) Documentația necesară aferentă încheierii unei tranzacții cu instrumente financiare derivate cu o contrapartidă include acordul-cadru, anexa-program (Schedule), anexa privind acordurile de garanție financiară (ISDA Credit Support Annex), precum și confirmările pentru orice tranzacții cu instrumente financiare derivate (Confirmation) și orice alte protocoale, acorduri etc. referitoare la acestea, precum și opiniile legale (formulate de către ISDA și de către casa de avocatură selectată pentru prestarea de servicii de consultanță juridică).

În cazul în care contrapartida este o instituție financiară internațională (de exemplu, Banca Mondială) se va avea în vedere documentația specifică acestei instituții care, de regulă, cuprinde Acordul-cadru privind instrumentele financiare derivate și anexa specifică la acest acord.

(3) În procesul de administrare a datoriei publice guvernamentale se pot încheia contracte/acorduri de garanție financiară în urma cărora se poate acorda/primi colateral între părți. De asemenea, prin acordul-cadru pot fi agreeate cu contrapartidele clauze de compensare bilaterală sau clauze compensare bilaterală cu exigibilitate imediată.

ART. 3

(1) Utilizarea instrumentelor financiare derivate poate genera schimbarea fluxurilor de numerar pentru obligațiile de natura datoriei publice guvernamentale existente și/sau viitoare, ele fiind strâns legate de aceste obligații-suport.

(2) Tranzacțiile cu instrumentele financiare derivate sunt încheiate fie în legătură cu o obligație de natura datoriei specifice (swapuri legate de împrumuturi, emisiuni de obligațiuni), fie în legătură cu un portofoliu de obligații de natura datoriei (swap aferent unui portofoliu) pentru întreaga obligație sau numai pentru o parte din valoarea acesteia, fără să depășească scadența finală a finanțării rambursabile de care este legată, și vizează administrarea riscurilor asociate datoriei publice guvernamentale. Astfel, tranzacțiile cu instrumente financiare derivate trebuie evaluate împreună cu obligațiile de natura datoriei publice guvernamentale.

(3) În cazul în care o tranzacție de swap este în legătură cu o obligație de natura datoriei publice guvernamentale deja contractată, data de intrare în vigoare a tranzacției de swap este data încheierii tranzacției sau orice altă dată ulterioară agreeată între părțile contractante.

ART. 4

(1) Tranzacțiile cu instrumente financiare derivate se încheie numai cu contrapartide care au un rating de credit minim, așa cum este definit în procedurile interne aprobate de către ministrul finanțelor publice sau de către persoana delegată de acesta.

(2) Tranzacțiile cu instrumentele financiare derivate se aprobă de către ministrul finanțelor publice sau de către persoana delegată de acesta, în baza unei note de fundamentare elaborate de către direcția de specialitate din cadrul Ministerului Finanțelor Publice.

CAPITOLUL III

Selectarea contrapartidelor și stabilirea limitelor pentru tranzacțiile cu instrumente financiare derivate

ART. 5

(1) Ministerul Finanțelor Publice poate selecta în calitate de contrapartidă pentru tranzacțiile cu instrumente financiare derivate instituții financiare înregistrate în România, instituții financiare străine și/sau entități înființate în acest scop de către instituțiile financiare pentru operațiuni cu instrumente financiare derivate sau o instituție financiară internațională (de exemplu, Banca Mondială).

(2) Instituțiile financiare din România eligibile a fi selectate în calitate de contrapartide ale Ministerului Finanțelor Publice pentru realizarea operațiunilor cu instrumente financiare derivate trebuie să dețină statutul de dealer primar.

(3) Nivelul minim al calificativului de rating pe care trebuie să îl dețină contrapartidele și măsurile generale pe care Ministerul Finanțelor Publice le va lua pentru administrarea riscului aferent contrapartidei se prevăd în procedurile interne care se aprobă de către ministrul finanțelor publice sau de persoana delegată de acesta și se pot revizui periodic.

(4) O potențială contrapartidă trebuie să îndeplinească următoarele cerințe minime de rating de credit, după cum urmează:

a) ratingul de credit acordat de către cel puțin două dintre agențiile internaționale de rating (Moody's, Standard&Poors, Fitch Rating Group) să fie un rating de credit de grad de investiție (investment grade);

b) în cazul în care o contrapartidă a fost evaluată de către mai multe agenții de rating, cel mai mic rating de credit primit va fi utilizat pentru a determina dacă un partener contractual îndeplinește cerințele minime de rating de credit.

ART. 6

(1) În conformitate cu obiectivele ce vor fi stabilite prin Strategia de administrare a datoriei publice guvernamentale pe termen mediu, în vederea utilizării instrumentelor financiare derivate, ministrul finanțelor publice sau persoana delegată de acesta aprobă limitele pentru tranzacții cu instrumente financiare derivate și pentru valoarea colateralului, în funcție de următoarele elemente, fără a se limita la acestea:

a) tipurile de instrumente, valoarea noționalului cumulat pe fiecare tip de instrument derivat în funcție de expunerea maximă acceptată evaluată în condițiile pieței;

b) criteriile de eligibilitate pentru contrapartide, stabilite inclusiv pe baza ratingului de credit minim acceptat;

c) caracteristicile privind colateralul ce vor fi cuprinse în anexa (Credit Support Annex) la acordurile-cadru ISDA, în funcție de clasele de rating de credit aferente contrapartidelor;

d) măsurile și clauzele de încetare ale acordurilor-cadru ISDA, în funcție de clasele de rating de credit aferente contrapartidelor;

e) expunerea maximă acceptată pentru fiecare contrapartidă, în funcție de clasele de rating de credit aferente contrapartidelor;

f) estimarea unei sume în valută necesare asigurării resurselor financiare în cazul variației colateralului.

(2) La stabilirea sau revizuirea limitelor pentru tranzacțiile cu instrumente financiare derivate pentru fiecare contrapartidă, Ministerul Finanțelor Publice poate lua în considerare informațiile disponibile privind situația financiară, precum și evaluarea experienței cu contrapartida respectivă.

(3) Propunerea finală privind selectarea unei potențiale contrapartide, privind limitele pentru tranzacțiile cu instrumente financiare derivate cu aceasta, precum și propunerea finală privind limitele pentru colateral se elaborează de direcția de specialitate și se aprobă de către ministrul finanțelor publice sau persoana delegată de acesta în acest scop.

ART. 7

(1) Ratingul de credit al contrapartidelor, precum și încadrarea în limitele maxime pentru tranzacțiile cu instrumente financiare derivate pentru contrapartide se monitorizează și se revizuiesc periodic.

(2) Direcția de specialitate prezintă periodic conducerii Ministerului Finanțelor Publice situația tranzacțiilor cu instrumente financiare derivate utilizate pentru administrarea riscurilor asociate portofoliului de datorie publică guvernamentală.

(3) Limitele aprobate pentru tranzacțiile cu instrumente financiare derivate sunt monitorizate permanent de către direcția de specialitate din Ministerul Finanțelor Publice.

(4) Evaluarea tranzacției cu instrumente financiare derivate pentru determinarea valorii colateralului se efectuează periodic, în funcție de evoluțiile condițiilor de pe piețele financiare, în conformitate cu prevederile acordului-cadru încheiat cu o contrapartidă.

(5) Monitorizarea riscului de credit al contrapartidei presupune monitorizarea permanentă a contrapartidelor.

(6) Ministerul Finanțelor Publice va publica portofoliul de swapuri în raportul anual privind datoria publică guvernamentală. Periodic, direcția de specialitate raportează ministrului finanțelor publice expunerile Ministerului Finanțelor Publice în ceea ce privește operațiunile cu instrumente financiare derivate.

CAPITOLUL IV

Executarea tranzacțiilor cu instrumente financiare derivate

ART. 8

(1) În vederea stabilirii momentului oportun pentru realizarea unei tranzacții cu instrumente financiare derivate, direcția de specialitate monitorizează în permanență evoluția piețelor financiare internaționale.

(2) Direcția de specialitate transmite termenii tranzacției avute în vedere și solicitarea de cotații indicative către cel puțin trei contrapartide eligibile care sunt selectate luând în considerare o serie de aspecte, cum ar fi dimensiunea anticipată a tranzacției, constrângerile și dinamicile diferitelor piețe (EUR, USD etc.), capacitățile acestora pe aceste piețe, poziția în clasamentele internaționale pentru tranzacții similare, istoricul tranzacțiilor executate anterior cu respectiva contrapartidă, limitarea riscului de concentrare pe o contrapartidă.

(3) Ca urmare a evaluării pe baze competitive a ofertelor primite, direcția de specialitate selectează contrapartida (contrapartidele) cu care se va încheia tranzacția, termenii finali ai tranzacției (term-sheet) urmând să fie confirmați în scris între părți.

ART. 9

Prin procedurile interne aprobate prin ordin al ministrului finanțelor publice se vor stabili activitățile și măsurile ce trebuie realizate pentru acoperirea tuturor proceselor specifice tranzacțiilor cu instrumente financiare derivate pentru fiecare din departamentele/direcțiile de specialitate implicate în acest proces din cadrul Ministerului Finanțelor Publice.